

REGERINGEN

Socialdepartementet

Regeringsbeslut

III:2

2011-10-20

S2010/5364/SF
(delvis)

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

Komplettering av uppdrag att vidareutveckla metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga

Regeringens beslut

Regeringen ger Försäkringskassan i uppdrag att, inom ramen för det uppdrag som lämnades till Försäkringskassan den 15 juli 2010 att vidareutveckla metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga, även analysera vilken betydelse det skulle få att ändra begreppet reguljär arbetsmarknad till begreppet normalt förekommande arbete. Försäkringskassan ska belysa hur en sådan ändring skulle påverka de kravprofilerna som utarbetas inom ramen för myndighetens nuvarande uppdrag. Försäkringskassan ska också pröva om en lagändring kan främja ambitionen att skapa ökad rättsäkerhet och legitimitet. Försäkringskassan ska överväga om det finns andra begrepp än reguljär arbetsmarknad respektive normalt förekommande arbete som på ett bättre sätt skulle tillgodose kraven på rättssäkra och legitima bedömningar av arbetsförmåga.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 5 mars 2012.

Ärendet

Hur arbetsförmåga ska bedömas är av central betydelse inom sjukförsäkringen. Den som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom har rätt till ersättning. Vid längre sjukskrivningar bedöms arbetsförmågan mot någon form av vidare arbetsmarknadsbegrepp. Sedan den 1 juli 2008 gäller, som huvudregel, att efter dag 180 i en sjukperiod ska det beaktas om den försäkrade har sådan förmåga att han eller hon kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden eller annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Före den 1 juli 2008 skulle, enligt då gällande regler, i stället för mot den reguljära arbetsmarknaden, prövningen av arbetsförmågans nedsättning göras mot ett normalt förekommande arbete.

Sedan länge är det väl känt att det ofta är genuint svårt att bedöma en persons arbetsförmåga. Särskilt svårt är det när förmågan ska bedömas mot något annat arbete än det en person faktiskt har. De utmaningar som arbetsförmågebedömningen utgör har under lång tid varit föremål för diskussion och analyser.

Regeringen gav 2008 en särskild utredare i uppdrag att utreda begreppet arbetsförmåga (dir. 2008:11). Utredaren (Arbetsförmågeutredningen) konstaterade i sitt slutbetänkande Gränslandet mellan sjukdom och arbete (SOU 2009:89) att särskilt när det gäller prövningen mot den reguljära arbetsmarknaden finns det ett behov av någon form av normerande instrument. Instrumentet skulle, enligt utredaren, kunna tjäna till att besvara frågorna kring vad som egentligen menas med den reguljära arbetsmarknaden och var gränsen ska gå för rätten till ersättning.

Regeringen gav 2010 (dnr S2010/5364/SF) Försäkringskassan i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen och i samråd med Arbetsförmedlingen ta fram ett instrument för att underlätta bedömningen av arbetsförmåga. Detta uppdrag bedrivs utifrån gällande lagstiftning. Om Försäkringskassan bedömer att det finns behov av förändrad lagstiftning med anledning av uppdraget ska Försäkringskassan lämna förslag till sådan reglering.

Riksdagen har i ett tillkännagivande för regeringen (bet. 2010/11:SfU12, rskr. 2010/11:325) angett att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att arbetsförmågan efter dag 180 i sjukperioden ska prövas mot arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller mot annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Ändringen skulle således innebära en återgång till den formulering som gällde före den 1 juli 2008.

Riksdagen anför att prövningen mot den reguljära arbetsmarknaden eller mot annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade blir en prövning mot en i det närmaste fiktiv arbetsmarknad och menar att rättssäkerheten skulle stärkas med en återgång till det tidigare regelverket.

Riksdagens tillkännagivande ligger till sina intentioner enligt regeringens bedömning mycket nära Försäkringskassans uppdrag att vidareutveckla metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga. Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande har regeringen i budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1) aviserat att man avser att ge Försäkringskassan i uppdrag att, inom ramen för det pågående arbetet med att utveckla metoder och verktyg, även utreda vilken betydelse det skulle få att ändra begreppet reguljär arbetsmarknad till begreppet normalt förekommande arbete och om en regelförändring bidrar till att lösa några av de komplexa problem som är förknippade med bedömningen av arbetsförmåga.

Regeringen delar riksdagens uppfattning att det är viktigt att stärka rättssäkerheten vid de många gånger svåra prövningar som görs inom sjukförsäkringen och att det arbetsmarknadsbegrepp som används på ett så tydligt sätt som möjligt måste spegla vilka arbeten en försäkrad bör provas emot. Frågan kräver dock ytterligare beredning. Det är i dagsläget oklart i vilken grad en återgång till de tidigare gällande reglerna skulle säkerställa riksdagens intentioner att stärka rättssäkerheten. Kritik av den typ som riksdagen riktar mot begreppet reguljär arbetsmarknad var mycket vanlig även före juli 2008 då begreppet normalt förekommande arbete gällde i lagstiftningen. De problem som kan finnas med att prövningen görs mot en fiktiv arbetsmarknad fanns även då.

Försäkringskassan ska, enligt det tidigare uppdraget, även analysera om införandet av nya metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga kan komma att innebära annan och mer ändamålsenlig reglering av arbetsförmågebedömningen. Försäkringskassan bör i mars 2012 även redovisa en lägesrapport i denna del.

På regeringens vägnar

Ulf Kristersson

Leif Westerlind

Kopia till

Socialdepartementet/VS
Socialdepartementet/FS
Arbetsmarknadsdepartementet
Finansdepartementet/Ba
Arbetsförmedlingen
Socialstyrelsen